

Calvi, Emilio. *Bibliografia generale di Roma. Vol. I. Bibliographia di Roma nel medio evo (476—1499). Supplemento I. Con Appendice sulle catacombe e sulle chiese di Roma.* Roma. 1908. E. Loescher et Co. 8-r. XXXIV. 162 l. Ára 15 l.

Calvi római bibliográfiája első kötetéhez, melyet megjelenésekor mi is ismertettünk,¹ az elhangzott bírálatok hatása alatt adta ki jelen pótfüzetét, mely két részre oszlik. Az egyik a főmunka hiányait egészíti ki az időközben megjelent irodalommal s az 1900 óta megjelent, de *Calvi* előtt munkája kiadásakor ismeretlen művek czimével. A czimleírások valamivel pontosabbak, mint az első kötetben található adalékoké s a kiadó vagy nyomtató neve majd minden esetben kitétetett.

A dolgozat második része a katakombákra és az örök város középkori templomaira vonatkozó irodalmat dolgozza föl, sajnos, ép oly ingadozó elvek alapján, mint a minöket az első kötet megjelenésénél már megróttunk.

Az anyag beosztása ezen új részben a következő: 1. Bibliográfiai források. 2. A keresztény archeológiára és hagiográfiára vonatkozó általános iratok. 3. A katakombákról s keresztény temetőkről szóló általános irodalom. 4. Ugyan e tárgyról szóló részletes irodalom (helyek szerint csoportosítva). 5. A templomokról szóló általános irodalom. 6. A templomokról szóló részletes irodalom (helyek szerint csoportosítva). E hat csoportban nem kevesebb, mint 2620 czím van felsorolva, míg az első kötet tulajdonképeni pótlékai 347-re rúgnak.

A pótfüzet összes adalékai tehát közeljárnak a 3000-hez, a mi nemcsak a pótfüzet kiadását, de a munka megindításakor elhangzott kritikát is teljesen igazolja. Reméljük, hogy szerző, okulva e tapasztalaton, a reneszánsz kori Rómát tárgyaló második kötetet több gondnal és körültekintéssel fogja megszerkeszteni.

G. P.

Rye Reginald Arthur. *The libraries of London: a guide for students.* London. 1908. University of London. 8-r. 90 l. Ára 6/—

Rye R. A. e könyve hasznos kalauz az angol metropolis nagyszámú, többé-kevésbé nyilvános könyvtárainak útvesztőjében. Teljesen gyakorlati czélt szolgál: tájékoztatást kíván nyújtani arról, hogy egyik-másik tudományágat London melyik nyilvános könyvgyűjteményében találjuk legteljesebben képviselve. London nyilvános, közigazgatási, társulati és intézeti könyvtáiraiban mintegy 8,000.000 kötet van fölhalmozva; a 7,113.561 főből álló

¹ V. ö. Magyar Könyvszemle. 1907. évf. 271—273. l.

lakosság minden fejére tehát körülbelül egy-egy kötet jut. Berlin harmadfél milliónyi lakosával szemben 5.000.000 kötet áll, tehát fejenként két kötet, a félmillió lakossal bíró Drezdában pedig egy-egy főre három kötet jut. Ez azonban korántsem jelenti azt, mintha London lakossága e városok lakóinál kevésbé jól volna ellátva olvasni valóval, miután erre a kötetszám mellett a használati módozatok is befolyással vannak. E módozatok pedig, hála a nagyszámú városi közkönyvtárak szabadelvűségének, az európai nagy városok egyikében sem oly kedvezőek, mint éppen Londonban.

Rye a könyvtárakat három csoportba osztja: az első csoportban vannak az enciklopédikus jellegű könyvtárak, melyek az irodalmi termelés összes ágaira kiterjeszkednek — persze igen különböző méretekben. Miután az ily általános jellegű könyvtárak használhatóságánál a kötetek száma döntő. *Rye* a könyvtárakat e csoportban az állomány számszerű terjedelme alapján sorakoztatja egymás mellé. E csoportban a vezető hely természetesen a British Museum könyvtárát illeti meg, melynek kötetszámát a hivatalos becslés két és három millió közé teszi. *Rye* azonban megjegyzi, hogy az esetben, ha a British Museum a számítást ugyanoly szempontból végezné, mint a párisi Bibliothèque Nationale, a kötetek száma négy és öt millió közt ingadoznék. 100.000 kötetnél nagyobb könyvállománynyal e csoportban még a következő könyvtárak rendelkeznek: a London library (240.000 kötet), a községi adókból főtartott Lambeth-i népkönyvtárak (együttesen 152.875 kötet), a London Institution könyvtára (150.000 kötet), a Guildhall library (134.712 kötet), a Westminsteri városi népkönyvtárak (együttesen 112.000 kötet) s a Sion College könyvtára (110.000 kötet); a legkisebb általános jellegű közkönyvtár az Union of Ethical Societies gyűjteménye, mely mindössze 2500 kötetet számlál.

A könyvtárak második csoportját a szakjellegű, speciális könyvtárak teszik, melyek igen praktikusán, a képviselt szakok elnevezésének betürendjében követik egymást. E speciális könyvtárak legjelentősebbike a Victoria and Albert Museum képzőművészeti könyvtára, mely 115.000 kötetből, 160.000 műlaphól és 175.000 fényképből áll. Hogy az egyes szakok mily mértékben vannak képviselve a többi könyvtárakban, arról *Rye* következő összeállítására ad némi fogalmat. Első helyen állanak a műszaki és természettudományok 750.000 kötetrel; ezt követik a theologia, jog- és orvostan, mindegyik közel 275.000 kötetrel s utolsó helyen áll a nemzetgazdaság körülbelül 250.000 kötetrel.

A harmadik csoportba tartoznak a tanintézetekkel kapcsolatos könyvtárak, melyek ismét kötetszámuk szerint vannak

csoportosítva. Legterjedelmesebb közöttük az University College gyűjteménye, mely 108.000 kötetből és 16.000 füzetből áll s a legkisebb az Association for the Oral Instruction of the Deaf and Dumb, mely mintegy 200 kötetből áll.

Rye az egyes könyvtárak pontos czimét, rövid történetét s használatuk föltételeit is közli, a bennük található anyag rövid jellemzése kapcsán.

Pontos név- és tárgymutató zárja be a hasznos kötetet, mely a London könyvtáraiban kutatók nélkülözhetetlen segéd-eszköze. Σ.

Fröhlich Otto. *Internationale Bibliographie der Kunstwissenschaft. Fünfter Band. Jahr 1906.* Berlin, 1909. B. Behr's Verlag. (Ny. Naumburg, Lippert & Co.) 8-r. VIII, 399 l. Ára 18 M.

A *Jellinek* által megindított nemzetközi műtörténeti könyvészet legújabb kötete *Otto Fröhlich* szerkesztésében látott napvilágot s az 1906. év irodalmi termelését tartalmazza. Még pedig, ha a hazai részből szabad az egészre következtetnem, igen tökéletlenül. Ez annál sajnálatosabb, miután a szerkesztő ezúttal is választott maga mellé magyar munkatársat, *Supka Géza* személyében.

Supka a rábizott részt igen hiányosan s épen nem következetesen dolgozta föl. Egyszer-kétszer a heti söt napilapokra is kiterjeszkedik, de egészen ötletszerűen, találomra válogat a bennük megjelent s e könyvészeti összeállítás kereteibe illő dolgozatokból. Máskor viszont a komolyabb igényű folyóiratok, sőt külön könyvalakban megjelent dolgozatok is kikerülnek a figyelmét. Így pl. hiányoznak összeállításából — már a mennyire a szerzőkről s tárgyakról készült s mint többször tapasztaltam nem egészen megbízható mutatók (*Wollanka J.* pl. kimaradt az *Autorenregisterből*) alapján megállapíthattam — a következő cikkek és kötetek czimei:

Alexander Bernát, A finnek. Vasárnapi Ujság. 47. sz. — *B. M.*, Az impresszionista festészet elvei. Budapesti Szemle CXXVII: 452—460. — *Fónagy Béla*, Bihari Sándor. Művészet: 353—366. — *Divald Kornél*, Gundelfinger Gyula festőművész. Művészet: 232—242. — *Falk Zsigmond*, Hein József. Magyar Szalon: 471—474. — *Fenyő Miksa*, Vincent van Gogh levelei. Szerda: 336—338. — *Schöpflin Aladár*, Az első magyar szobrász. [Ferenczy István.] Vasárnapi Ujság: 25. sz. — *Fieber Henrik*, A Szent István-templom művészi méltatása. Katholikus Szemle: 41—53. — *Fieber Henrik*, Művészeti szemle. Katholikus Szemle: 532—543. — *Gróh István*, Nemzeti törekvések építő